

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби



ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії
та міжнародних відносин
доц. Віталій АНДРЕЙКО
« 30 » 06 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Освітньо-професійна програма: Історія

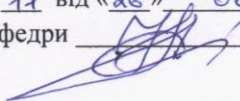
Статус дисципліни: обов'язкова


Мова навчання: українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методика навчання історії та громадянської освіти у закладах загальної середньої освіти**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 «Освіта/Педагогіка»**, спеціальності: **014 «Середня освіта»**, предметної спеціальності: **014.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»**, освітньо-професійної програми: **Історія, другого (магістерського) рівня вищої освіти.**

Розробник: Товтин Яна Іванівна, доц. кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби, факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби
протокол № 11 від «26» 06 2024 р.
Завідувач кафедри  доц. Ігор ЛІХТЕЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин
протокол № 7 від «28» 06 2024 р.
Голова науково-методичної комісії  доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5,0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3,5 самостійної роботи студента –5.2	2	2
	Лекції:	
	26	10
	Практичні (семінарські):	
	34	6
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	90	134
Дистанційне навчання: платформа MOODLE		

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс має на меті сформувати у студентів узагальнення розуміння навчального процесу, осмислення прогресивних технологій як у навчанні майбутніх вчителів історії та громадянської освіти, так і у передачу набутих знань своїм учням.

Метою та завданнями курсу є:

- формування наукового світогляду;
- розвиток історичного мислення;
- розвиток логічного мислення;
- надати знання про прийоми та методи вивчення історії;
- озброювати заходами, засобами та методами самостійної праці з історичним матеріалом;
- на історичних матеріалах навчати, розвивати, виховувати учнів;
- спонукати вчителів істориків до творчої самостійної праці в галузі методики навчання.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1. Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти в цілому й історичної, зокрема, що передбачає застосування інновацій та/або

проведення досліджень за предметною спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта) і характеризується невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності (ЗК):

✓ здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності (ЗК 1);

✓ здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт (ЗК 3);

✓ здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, працювати в команді та мотивувати учасників на досягнення спільної мети, приймати обґрунтовані рішення, бути критичним і самокритичним (ЗК 4);

✓ здатність до генерування нових ідей (креативність), застосування інноваційних практик, безперервного самоорганізованого навчання (вчитися протягом всього життя) (ЗК 5).

3. Фахові компетентності (ФК):

✓ здатність використовувати ефективні шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку (ФК 1);

✓ здатність до моделювання змісту навчання, формування в здобувачів освіти компетентностей, передбачених освітніми програмами, та здійснення інтегрованого навчання (ФК 2);

✓ здатність здійснювати моніторинг власної професійної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя (ФК 3);

✓ здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища (ФК 5);

✓ здатність формувати в здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності (ФК 6).

4. Предметні компетентності:

✓ вміння визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних та професійних завдань (ПК 4).

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати знання з психології, педагогіки, історії, історіографії та ін. у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності	ПРН - 1
Розуміти й описувати основні принципи, функції, сучасні форми та методи здійснення освітньої діяльності, демонструвати вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість	ПРН - 3

Визначати, аналізувати та характеризувати педагогічні інновації, демонструвати вміння їх практичного застосування у професійній діяльності	ПРН - 5
Демонструвати дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в здобувачів освіти	ПРН - 6
Описувати показники якості педагогічної діяльності, аналізувати можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначати індивідуальні професійні потреби, оптимальні зміст, форми та ресурси для професійного розвитку впродовж життя	ПРН - 7
Знати зміст та демонструвати уміння забезпечувати безпечне та інклюзивне освітнє середовище, суб'єкт-суб'єктний підхід в педагогічній діяльності через конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, стимулювання їх навчально-пізнавальної діяльності, мотивації до саморозвитку, формування адекватної позитивної самооцінки	ПРН - 8
Демонструвати уміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, до потреб формування в здобувачів освіти компетентностей, передбачених освітніми програмами, та здійснювати інтегроване навчання.	ПРН - 9
Описувати методику розробки освітніх проєктів, пояснювати зміст та призначення їх етапів, аналізувати спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозувати очікувані результати.	ПРН - 10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методика навчання історії та громадянської освіти у ЗЗСО»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знання провідних засад теорії навчання історії та громадянської освіти	ПРН - 1, 3, 9, 10
Знання теоретичних і практичних основ інноваційних технологій та їх використання в освітньому процесі у ЗЗСО	ПРН - 5, 8, 9
Знання та розуміння теорії, методики і методології наукових досліджень з педагогіки та методики навчання історії та громадянської освіти на засадах академічної доброчесності	ПРН - 1, 6, 7
Вільно володіти набутими знаннями, формулювати думки, робити висновки, вести дискусії, аргументувати власні судження з проблем методики навчання історії та громадянської освіти у ЗЗСО	ПРН - 9, 10

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- ✓ стандартизовані тести;
- ✓ реферати, есе;
- ✓ студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ✓ проходження онлайн-курсів з набуття педагогічних компетентностей, як елемент неформальної освіти;
- ✓ інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Концепція організації навчального процесу в Ужгородському національному університеті розроблена на основі «Тимчасового положення МОН України про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців».

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Форми поточного контролю: оцінювання знань студента під час семінарських занять (вивчення текстів джерел; виступ з доповіддю; фронтальні бесіди, формування свого ставлення до означеної проблеми), самостійної роботи (підготовку до семінарських занять; роботу з джерелами; написання рефератів та текстів доповідей; участь у проведенні колоквиумів) та активності студента на занятті.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів у кожному із змістових модулів.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Форми модульного контролю: проводиться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачем і затверджується кафедрою.

Форми підсумкового контролю: усний іспит (в умовах дистанційного навчання платформа MOODLE).

Система не передбачає обов'язкового семестрового екзамену для всіх студентів. Протягом навчального семестру студенти складають два модульні контролі під час тижнів, вільних від аудиторних занять, їх знання оцінюються у 100-бальній шкалі.

Студенти, які за результатами модульних контролів здобули з навчальної дисципліни не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються із виставленням їм державної семестрової оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») відповідно до шкали переведення. Студенти, які атестовані з оцінкою «незадовільно» зобов'язані скласти семестрові екзамени. Семестрові екзамени можуть також складати студенти, які бажають

покращити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на екзаменах здійснюється у 100-бальній шкалі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	CP	50	100
5	5	5	5	5	5	20		

T1, T2 ... – теми

CP – самостійна робота

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	CP	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	20		

T1, T2 ... – теми

CP – самостійна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Семінарські заняття	6	30	8	40
Колоквіум	1	10	1	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	4	1	4
Реферат	1	6	-	0
Есе	-	0	1	6
Модульна контрольна робота	1	50	1	40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- ✓ оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- ✓ оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- ✓ оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- ✓ оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50%.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Знання здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріям:

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою (іспит)	Критерії знань
A	90-100	відмінно	здобувач вищої освіти твердо засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
B	82-89	добре	здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;
C	74-81		
D	64-73	задовільно	здобувач вищої освіти в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;
E	60-63		
FX	35-59	незадовільно	здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Вступ до методики викладання історії та громадянської освіти в школі

Методика навчання історії у старшій школі наукова педагогічною дисципліною, що визначає завдання, структуру та зміст курсів історії середньої освіти, методи, прийоми та засоби навчання.

Місце методики навчання історії в системі педагогічних наук. Зв'язок методики з історією та спеціальними науками. Методи дослідження процесу навчання історії. Завдання, зміст та структура курсу.

Тема 2. Методика викладання історії та громадянської освіти: наука чи ремесло

Розвиток історичної освіти і методики навчання історії. Загальне й особливе в підходах щодо вивчення історії та методики навчання в різних країнах світу. Фактори, які зумовлюють формування зарубіжних систем шкільної історичної освіти й методики її навчання. Сучасні перспективи і напрямки світової історико-педагогічної думки та можливі шляхи її реалізації.

Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти

Навчальний предмет. Його сутнісні характеристики. Взаємозв'язок навчального предмету з наукою. Значення навчальних предметів в реалізації освітніх програм у закладах освіти різного рівня. Система навчаних предметів у загальноосвітньому закладі. Змістовий, часовий та діяльнісний компоненти навчального предмету. Основні дидактичні критерії відбору наукових знань у навчальний предмет. Особливості знань у навчальному предметі. Логіка побудови навчального предмету. Особливості історії як навчального предмету загальноосвітнього закладу. Структуризація історії як навчального предмету. Тема 4. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки

Тема 5. Проблема методів навчання історії та їх класифікація

Дидактика як педагогічна наука. Її характерні особливості та завдання як науки. Методика навчання як предметна дидактика. Історія появи методики навчання як навчального предмету та науки. Взаємозв'язок між дидактичними та методичними науковими та прикладними знаннями. Методика навчання історії як наука та навчальний предмет. Зв'язок методики навчання історії з іншими науками. Методи наукових досліджень у методиці навчання. Роль методики навчання історії у підготовці учителя історії закладів загальної середньої освіти. Сучасні напрями розвитку методики навчання історії як науки.

Тема 6. Методика навчання історії та громадянської освіти в базовій та профільній середній школі: виклики та відповіді

Метод як ключове поняття в організації й реалізації процесу навчання. Багатоплановість цього явища в освітньому процесі. Різноманітність дидактичних підходів до класифікації методів навчання. Основні критерії поділу методів навчання на групи. За джерелом отримання знань: словесні; наочні; практичні. За логікою передачі та сприйняття навчальної інформації: індуктивний; дедуктивний; традуктивний. За рівнем пізнавальної активності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, часткового пошуку, дослідницький. Розробка багатомірних моделей методів навчання. Характеристика словесних методів навчання історії: розповідь, доповідь, інструктаж, коментування, обговорення, диспут, дебати, мозкова атака. Бесіда як провідний словесний метод у вивченні історії. Діалогічний і полілогічний характер бесіди. Значення запитань і відповідей в бесіді. Основні різновиди бесіди: вступна, пояснювально-ілюстративна, репродуктивна, контрольнокорекційна, евристична. Методичні вимоги до підготовки та проведення словесних методів навчання історії. Характеристика наочних методів навчання історії. Ілюстрація як метод

використання статичної наочності в навчанні історії (речових пам'яток минулого; зображувально-ілюстративної; умовно-графічної, схематичної). Метод демонстрації як спосіб використання динамічних засобів наочності (умовно-схематичних, екранно-дисплейних, аудіовізуальних). Метод спостереження, його дидактичні можливості. Методичні умови використання методів наочності в навчанні історії. Характеристика практичних методів в навчанні історії. Робота з підручником під час вивчення історії в базовому та профільному загальноосвітньому закладі. Дидактичні ігри, їх особливості та роль у навчанні. Різновиди навчально-пізнавальних ігор у навчанні історії: вікторини, лото, пазли, малюнкові, конкурси, турніри, КВК, пізнавальні шоу, рольові (ретроспективні), імітаційні. Методика підготовки та проведення різних видів дидактичних ігор. Інші види практичних методів. Конспектування, складання тез, анотацій, словників, вибір цитат, необхідної інформації, написання есе, творів-роздумів, створення проектів, формування портфоліо учня тощо. Методичні умови оптимального вибору методів навчання у вивченні історії. Характерні особливості прийому як педагогічного поняття. Прийоми як прояв педагогічної творчості учителя історії. Технології у навчанні історії, їх характерні особливості.

Модуль 2.

Тема 7. Організація творчої діяльності учнів на уроках історії та громадянської освіти

Сутність поняття навчання в закладах загальної середньої освіти. Основні завдання навчання в загальноосвітньому закладі. Чинники ефективності навчання в реалізації освітніх програм. Організація навчального процесу в закладі загальної середньої освіти як важливий фактор його продуктивності. Форми здобуття освіти на всіх рівнях повної загальної середньої освіти: очна (денна, вечірня), дистанційна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять. Класно-урочна система освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Формування класів, міжкласних груп. Форми організації освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Урок, факультативне заняття. Ресурсне (інформаційне, науково-методичне, матеріально-технічне) забезпечення освітнього процесу в загальноосвітньому закладі.

Поняття форми організації пізнавальної діяльності (ФОПД) учнів. Типізація форм організації пізнавальної діяльності за кількістю школярів, зайнятих в освітньому процесі. Еволюція домінування різних форм пізнавальної діяльності учнів в історії загальної освіти. Фронтальна навчальна робота. Характерні особливості фронтальної ФОПД. Її переваги та недоліки. Методика використання фронтальної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Групова навчальна робота учнів загальноосвітнього закладу. Характерні особливості групової ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання групової ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Кооперативна навчальна робота. Характерні особливості кооперативної ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання кооперативної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Парна навчальна робота. Характерні особливості парної ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання парної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Індивідуальна й індивідуалізована навчальна робота.

Характерні особливості індивідуальної й індивідуалізованої ФОПД. Їх переваги та недоліки. Методика використання індивідуальної й індивідуалізованої ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Методичні умови використання різних видів ФОПД під час навчання історії.

Тема 8. Ціннісно-сміслова діяльність учнів

Дидактичні та психологічні умови прояву інтелектуальної та особистісної активності учнів у вивченні історії. Домінантна та цілеспрямована діяльність учителя в активізації пізнавальної діяльності школярів. Пізнавальний інтерес учнів до історії. Пізнавальні здібності (загальні, групові і специфічні). Вплив факторів на розвиток здібностей дітей у навчанні історії. Загальні підходи до діагностики пізнавальних здібностей і можливостей учнів у

навчанні історії. Проблема диференційованого підходу в навчанні історії. Концепція креативної освіти. Розвиток критичного мислення у школярів в процесі вивчення історії. Розвиток вміння критичного аналізу й оцінки історичних джерел. Технології, методи та прийоми формування критичного мислення на уроках історії (“Мозковий штурм”, прийом синектики, прийом ліквідації безвихідних ситуацій, стратегія “Ялинка”, прийом “Таблиця пропозицій”).

Тема 9. Типологія уроків історії та громадянської освіти: урок-засвоєння, урок-узагальнення, урок формування вмінь та навичок

Тип (вид, модель) навчання як методичне поняття. Догматичне навчання як історично першопочатковий тип навчання. Його особливості. Репродуктивний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Проблемний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Програмований тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Ітерактивний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Домінуючі типи навчання історії на різних рівнях загальної середньої освіти. Інноваційність у навчанні історії. Творчий пошук нових продуктивних типів навчання історії в закладах загальної освіти.

Тема 10. Результативність учнів у процесі навчання.

Підготовка вчителя до уроку та її основні етапи. Аналіз уроку. Поняття контролю та його значення в навчально-виховному процесі. Види та функції контролю. Методи та форми контролю знань учнів. Оцінка успішності учня як психолого-педагогічна проблема. Шкали оцінок. Рейтингова система оцінки. Критерії оцінювання знань. Шляхи ефективності (оптимізації) навчального процесу. Тест як метод вимірювання якості знань учнів. Види тестових завдань, правила створення тестів.

Тема 11. Позакласна робота та її роль у процесі навчання

Позакласна (самостійна) навчальна робота школярів в освітньому процесі загальноосвітнього закладу, її роль. Значення самостійності та працездатності в реалізації завдань самостійної навчальної роботи. Критерії класифікації видів самостійної навчальної роботи учнів. За дидактичною метою: вивчення нового матеріалу; закріплення та вдосконалення знань та вмінь; перевірка знань й умінь. За типом пізнавальної діяльності: репродуктивна (копіювальна), частково-пошукового характеру, дослідницька. За формою організації навчальної діяльності: фронтальна, групова, індивідуальна. За джерелом отримання знань: з навчальної книги; з дидактичного роздаткового матеріалу, з інтернету, власного дослідження. За результатом: підготовка завдань, виступів, повідомлень презентацій, конспектування, складання планів, тез, анотацій, написання рефератів, доповідей, звітів, есе тощо. За обсягом: достатнього, понаднормового, недостатнього обсягу. Особливості самостійної навчальної роботи учнів у навчанні історії. Методичні основи організації самостійної навчальної роботи школярів під час уроків. Самостійна навчальна робота учнів у позанавчальний час. Методичні умови організації самостійної домашньої навчальної роботи з історії. Роль учителя історії в організації дидактично-керованої самостійної роботи школярів.

Тема 12. Технічні засоби навчання при вивченні історії та громадянської освіти в школі

Особисто-орієнтоване навчання історії в школі. Сутність та значення. Технологія кооперативного навчання. Технологія колективно-групового навчання. Технологія ситуативного моделювання. Технологія опрацювання дискусійних питань Модульно-рейтингова технологія. Структура інтерактивного уроку.

Тема 13. Діджитал технології в історичній освіті: перспективи та можливості

Теоретичні засади сучасних технологій навчання. Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання історії. Типи інноваційних підходів до навчання історії. Впровадження інноваційних технологій в практичній діяльності роботи загальноосвітньої школи. Моделі технологій навчання історії. Проєктні технології навчання на уроках історії. Лекційно-семінарсько-залікова технологія. Консультація як технологія навчання на уроках історії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин						
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання		
		у тому числі						
		Лекції	Семінарські	Самостійна робота	Усього	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1-й семестр								
Модуль 1.								
Тема 1. Вступ до методики викладання історії та громадянської освіти в школі	12	2	-	10	12	-	-	12
Тема 2. Методика викладання історії та громадянської освіти: наука чи ремесло	10	2	4	4	10	2	-	8
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти	12	2	4	6	10	2	-	8
Тема 4. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки	12	2	2	8	10	-	2	8
Тема 5. Проблема методів навчання історії та їх класифікація	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 6. Методика навчання історії та громадянської освіти в базовій та профільній середній школі: виклики та відповіді	12	2	4	6	12	-	-	12
<i>Разом за модуль</i>	70	12	16	42	66	4	2	60
Модуль 2.								
Тема 7. Організація творчої діяльності учнів на уроках історії та громадянської освіти	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 8. Ціннісно-сміслова діяльність учнів	10	2	2	6	12	-	-	12
Тема 9. Типологія уроків історії та громадянської освіти: урок-засвоєння, урок-загальнення, урок	12	2	4	6	12	2	-	10

Тема 10. Результативність учнів у процесі навчання	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 11. Позакласна робота та її роль у процесі навчання	10	2	4	6	12	-	-	12
Тема 12. Технічні засоби навчання при вивченні історії та громадянської освіти в школі	10	2	2	6	12	-	2	10
Тема 13. Діджитал технології в історичній освіті: перспективи та можливості	14	2	2	10	10	2	-	10
<i>Разом за модуль</i>	80	14	18	48	84	6	4	74
<i>Разом за семестр</i>	150	26	34	90	150	10	4	134

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Методика викладання історії та громадянської освіти: наука чи ремесло	4	
2	Тема 2. Зміст шкільної історичної освіти	4	
3	Тема 3. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки	2	
4	Тема 4. Проблема методів навчання історії та їх класифікація	2	2
5	Тема 5. Методика навчання історії та громадянської освіти в базовій та профільній середній школі: виклики та відповіді	4	
6	Тема 6. Теоретичні і методичні аспекти викладання палеоісторії у школі	2	
7	Тема 7. Організація творчої діяльності учнів на уроках історії та громадянської освіти	2	2
8	Тема 8. Ціннісно-сміслова діяльність учнів	2	
9	Тема 9. Типологія уроків історії та громадянської освіти: урок-засвоєння, урок-узагальнення, урок формування вмінь та навичок	2	
10	Тема 10. Результативність учнів у процесі навчання	2	
11	Тема 11. Позакласна робота та її роль у процесі навчання	2	
12	Тема 12. Технічні засоби навчання при вивченні історії та громадянської освіти в школі	2	2
13	Тема 13. Діджитал технології в історичній освіті: перспективи та можливості	2	
Разом		34	6

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота студента здійснюється за напрямками:

- ✓ організаційно-методична робота в бібліотеці;
- ✓ опрацювання джерел та літератури;
- ✓ опрацювання лекційного матеріалу;
- ✓ підготовка планів-конспектів уроку;
- ✓ підготовка до іспиту з навчального курсу.

Форма контролю: усне опитування. Загальна кількість балів, яку можна отримати за складання самостійної роботи – **20** балів.

Самостійна робота студентів передбачає також можливість отримання студентами неформальної освіти через різноманітні тренінги та семінари з підвищення кваліфікації, а також здобуття нових навичок (професійні курси/тренінги), або опрацювання збірників документів, монографій, статей, які присвячені основним методичним засадам навчання історії та громадянської освіти у ЗЗСО та захистити результати на колоквиумі.

6.5. Індивідуальна робота

Не передбачена навчальними планами.

6.6 Перелік питань для модульного і підсумкового контролю (іспит)

1. Що таке методика навчання історії? Визначте об'єкт та предмет методики навчання історії як
 2. науки.
 3. В чому полягає зв'язок методики навчання історії з іншими науками.
 4. Якими є мета і завдання шкільної історичної освіти в Україні в основній школі?
 5. Схарактеризуйте основні етапи і методи педагогічного дослідження.
 6. Які проблеми методики історії є найбільш актуальними сьогодні?
 7. Схарактеризуйте поняття "гармонійно, всебічно розвинена особистість".
 8. Дайте визначення міжпредметних та міжкурсових зв'язків історії. Яка їх роль у навчанні історії.
 9. Як ви розумієте поняття "інтегроване навчання»?
 10. Які ключові компоненти професійної компетентності вчителя історії ви знаєте?
 11. Якою є роль вчителя історії в навчальному процесі? Які вимоги ставить сучасне суспільство
 12. до вчителів історії?
 13. В чому полягає педагогічна творчість вчителя?
 14. Схарактеризуйте суть реформування шкільної історичної освіти в Україні. Якими є основні
 15. принципи суспільствознавчої та історичної освіти?
 16. Схарактеризуйте освітньо - виховні завдання шкільної історичної освіти.
 17. Яку роль відіграє кабінет історії в навчальному процесі?
 18. Що таке структура шкільної історичної освіти? Схарактеризуйте лінійну структуру шкільної
 19. історичної освіти.
 20. Схарактеризуйте концентричну структуру шкільної історичної освіти. Якими є переваги і
 21. недоліки лінійного та концентричного підходів щодо структури шкільної історичної освіти.
 22. Що таке синхронізоване викладання курсів вітчизняної та всесвітньої історії?
 23. Що таке зміст освіти? З яких елементів складається зміст шкільної історичної освіти?
 24. Що таке емпіричний та теоретичний рівні вивчення історичних знань?
 25. Назвіть основні підходи до класифікації історичних фактів у методичній науці.
 26. Історичні поняття, їх класифікація та етапи формування.
 27. Історичні уявлення, види історичних уявлень, основні етапи "їх формування.

28. Вміння, прийоми, навичка пізнавальної діяльності учнів. Якою є послідовність роботи вчителя над формуванням в учнів того чи іншого вміння?
29. Структурні компоненти сучасного підручника з історії. Які можливості створює кожен з них для організації пізнавальної діяльності учнів?
30. Схарактеризуйте структуру та завдання процесу навчання, принципи процесу навчання.
31. Поняття "форми" в сучасній дидактиці. Назвіть і схарактеризуйте відомі вам форми навчання.
32. Класифікація текстових засобів навчання та особливості роботи з ними.
33. Класифікація наочних засобів навчання. Особливості роботи з наочними засобами навчання.
34. Методика організації та проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
35. Методика організації та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.
36. Назвіть відомі вам основні типи уроків історії.
37. Схарактеризуйте структуру уроку вступного.
38. Схарактеризуйте структуру уроку вивчення нового матеріалу.
39. Схарактеризуйте структуру уроку комбінованого.
40. Які прийоми розвитку пізнавальних мотивів ви знаєте?
41. Підходи європейських експертів до визначення внутрішньої структури компетентності.
42. Функції компетентності в системі освіти.
43. Ключові, загальнопредметні та предметні компетенції.
44. Змістовий комплекс педагогічних правил щодо формування компетентностей учнів.
45. Групи компетентностей та можливості продуктивного навчання.
46. Інноваційні освітні технології.
47. Класифікація педагогічних технологій.
48. Характеристика репродуктивної технології навчання, її переваги й недоліки.
49. Ігрові технології навчання.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, проектор, мультимедійна дошка).

Програмне забезпечення: доступ до мережі Інтернет, сайт електронного навчання УжНУ, корпоративна пошта.

Програмне забезпечення – сайт електронного навчання УжНУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Державні та навчальні програми:

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
2. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь “Суспільствознавство”. К., 2004.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 13 березня 2020 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyato-novij-zakon-pro-povnu-zagalnu-serednyu-osvitu-za-progolosuvali-450-nardepiv>
4. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. 5-9 класи (нова редакція), 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
6. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. 5-9 класи, затверджені наказом МОН України від 21.02.2019 р. № 236. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
7. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Всесвітня історія.. 7-9 класи, затверджені наказом МОН України від 07.06.2017 р. № 804. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
8. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Інтегрований курс «Історія: Україна і світ». 10-11 класи, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
9. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. Рівень стандарту. 10-11 клас, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
10. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. 10-11 класи. Профільний рівень, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

Підручники та навчальні посібники:

1. Дубінський В. А. Методика викладання історії в школі: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. 2-е вид., виправлене і доповнене. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 86 с.
2. Желіба О.В. Теорія та методика навчання історії: курс лекцій. Урок історії у системі процесу навчання. Історія в школі. 2012. №10. С. 24-31.
3. Желіба О. В. Сучасні інформаційні технології при викладанні фахових дисциплін. (історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін): навч.-метод. посіб. для студентів-істориків. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 29 с.
4. Желіба О. В. Шкільний курс всесвітньої історії та методика його викладання: навч.-метод. посіб. для студентів-істориків. 2-ге вид., доп. і перероб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 40 с.

5. Коляда І. А., Загребельна Н. І., Кириєнко О. Ю., Мартенко О., Милько В., Вергун С. Історія України. 10 клас. Інноваційні уроки. Книга для вчителя. Частина II. Кам'янець-Подільський. Вид-во «Аксиома», 2014. 171 с.

6. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: Навчально-методичний посібник. Харків: Вид. ХНАДУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 324 с.

Допоміжна

1. Бакка Т. В., Загребельна Н.І., Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. Історія в школі. Липень – серпень 2019 р. С. 23-28.

2. Капітан Л., Товтин Я. Аналіз впливу глобальних подій та транснаціональних явищ на вивчення історії у шкільній освіті Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «медичина»). 2024. Вип. 1 (35). С.531-541. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1\(35\)-531-540](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1(35)-531-540)

3. Капітан Л., Товтин Я. Дослідження ролі вивчення історії у розвитку критичного мислення учнів та методів його підтримки в освітньому процесі. 2024. №1 (29). С.705-714. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-705-713](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-705-713)

4. Капітан Л., Товтин Я. Дослідження способів впровадження інноваційних методик у навчальний процес історичної освіти в школах. Вісник науки і освіти. 2024. Вип. 1 (19). С.900-910. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-900-910](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-900-910)

5. Карпенко А. Використання відеоматеріалів на уроках історії. ІВШ. 2011. № 11-12 . С. 52-53.

6. Коляда І. А., Хомич Р. Методика формування уявлень про громадсько-політичне життя при вивченні історії України у 11 класі на прикладі теми уроку: «Опозиційний рух наприкінці 1960-х – у 1980-і рр.» .»). К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Історія в школі. Березень – квітень 2019 р. С. 31-49.

7. Коляда І. А. Методика вивчення теми: «Західна Україна у період післявоєнної відбудови (1944-1953 рр.)» (Історія України, 11 клас). – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Історія в школі. Березень – квітень 2019 р. С. 20-30

8. Мокрогуз О. До питання використання мультимедійної презентації на уроках історії. ІВШУ. 2011. № 10. С. 35-39.

9. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії. Навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ. 2017. 324 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.osvita.org.ua/>

www.osvita.in.ua

<http://www.mon.gov.ua/>

www.inter-pedagogika.ru/index.php

www.tspu.edu.ua/subjects/88/13/lect1_4.html

<http://cippo.umo.edu.ua>

<http://www.apsu.org.ua/>

<http://www.academy.edu.by/>

<http://www.testportal.gov.ua/>

<http://education.unian.net/ukr/rubrics/15>

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)